

Ամենէն նոր մասը, որ շինուած է Ի. դարուն սկիզբը, ծածկուած է ապակիէ գմբէթով մը: Նոր են երգիւթնը և երգիչ-ներուն տեղը, ինչպէս նաև մուտքի դուռը, որ Գրաքովիոյ փողոցին վրայ կը նայի: Մայր եկեղեցին կը պարունակէ հին մեծ դանձեր, այսինքն պաշտամունքի առարկաներ, ծիսական զգեստներ, նկարներ, ևայլն, բայց ամենէն թանկարժէքն է ԺԲ. դարէն հայերէն աւետարան մը: Մագաղաթի վրայ ձևագիր մըն է ան, որուն չորս հարիւր էջերը զարդարուած են գեղեցիկ գիրերով և զմայլելի մանրանկարներով, որոնց վառ գոյները անեղծ են մնացած:

Եկեղեցիին շրջակայքն ալ հինաւորաց տեսք մ'աւնի: Արեւելեան կողմը կայ նեղ փողոցիկ անցք մը, ուր կը գտնուի Ս. Քրիստոփորի նուիրուած սին մը: Միւս կողմէն կը մտնուի ներքին բակի մը մէջ, որ մայր եկեղեցին կը բաժնէ վանքէն հայ Բենեդիկտեանց, որոնք հոն կը բնակին ԺԷ. դարէն ի վեր: Ոչ հեռու գէպի Սքարպքովքայի փողոցը տանող դուռնէն՝ կը գտնուի փոքրիկ բակ մը, ուր է պաշտամունքի առարկաներու խանութ մը, որ կը կրէ «Mons Pius» անունը:

Լեհաստանի մէջ պահուած հայկական պաշտամունքը քիչ կը տարբերի կաթոլիկ պաշտամունքէն: Եթէ ուշադրութեամբ հետեւինք հայկական պաշտամունքին, կրնանք նշմարել մանրամասնութեանց տարբերութիւններ: Առաջին տարբերութիւնն այն է որ պաշտամունքը հայերէն լեզուով կը կատարուի: Բայց գլխաւոր տարբերութիւնը ս. պատարագին մէջ է. նշխարն ու բաժակը աղօթքէն վերջն է որ կը բարձրացունին: Այդ ատեն է որ քահանան կ'օրհնէ ժողովուրդը: Աղօթքին խօսքերն ալ կը տարբերին կաթոլիկ աղօթքին խօսքերէն: Պէտք է աւելցնել նաև թէ, տարին երկու անգամ, ծնունդի տօնի նախորդ երեկոյին և աւագ շաբաթ օրուան երեկոյին կը մատուցուի ս. պատարագը:

Հայկական պաշտամունքին ուրիշ մէկ մասնաւորութիւնն ալ այն է որ մկրտութեան առթիւ ս. հաղորդութիւն կը տրուի. այս սովորութիւնը կայ սակայն արեւելեան բոլոր միւս եկեղեցիներուն մէջ ալ:

Այս մայր եկեղեցիէն դատ, Լվովի մէջ

ուրիշ հին հայկական մատուռներ և թեմական եկեղեցիներ ևս կան ի Պրէձէձանի, Հորսքա, Քիւթի, Լիւջիէք, Ստանիսլավով, Սնիաթին, Թիգմէնիձա: Այս բոլոր եկեղեցիները կը կառավարուին արքեպիսկոպոսէ մը, որ պեան է հայ-կաթոլիկ պաշտամունքին ի Լվով:

Լեհաստանի միւս եկեղեցիներուն մէջ պէտք է յիշել Ստանիսլավովինը: Հայոց այս քաղաքին մէջ հաստատուէն անմիջապէս վերջը, ԺԷ. դարուն երկրորդ կիսուն, սկսան հոն կառուցանել փայտաշէն եկեղեցի մը, որ ատեն մը ետքը այրեցաւ: Հայերը զայն վերակառուցին, այս անգամ քարաշէն: Դժբախտաբար այս երկրորդ եկեղեցին ևս այրեցաւ ԺԹ. դարուն առաջին կիսուն: Ի դարուն էր որ նորէն ձեռնարկուեցաւ անոր վերաշինութեան, և դեռ քանի մը տարի առաջ է որ աւարտեցաւ ան: Ստանիսլավովի եկեղեցին, ուրիշ շատ մը սրբարաններէ դատ, ունի նաև երկու գեցեցիկ խորաններ, զորս մասնաւորաբար կը մեծարեն հայերը, և որոնք նուիրուած են Ս. Կայիթայի և Ս. Անտոնի: Եկեղեցւոյ կողքին կայ մատենադարան մը և թեմական գրառատուն մը, որ կը պարունակէ բաղմաթիւ ձեռագիրներ և հայկական վաւերագրեր, ինչպէս նաև ծիսական զգեստներ և պաշտամունքի զանազան առարկաներ:

Պէտք է յիշել նաև Քիւթիի հայկական եկեղեցին: Փայտաշէն առաջին այրած ըլլալով, անոր տեղ շինուած է այժմ նոր մը, նշանաւոր՝ հրաշագործ պատկերով մը, որ Ս. Անտոնը կը ներկայացնէ:

ՊՐՈՒՍԼՈՒԱ ՔԷՕԲՐԻԼԵՍՆ

(Շարունակելի)

ԿՈՐԶՈՒՐԳ ԵՒ ԿՈՍՔ

Լուսադոյն կերպով ընդած կեանքը ո՛չ քիչ այն է որուն մեջ մարդս աւելի հանոյ՞, դրամ, իշխանութիւն, պատիւ կամ հաւքաւ կը շահի, այլ այն՝ որուն մեջ մարդս աւելի մարդ կ'ըլլայ և կը կատարէ մարդկային պարտականութեանց և օգտակար աշխատութեանց մեծագոյն գումարը: